

POUKA 3

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Luka 14,11

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 11,5; Isaija 14,12–14; 4. Mojsijeva 12,3; Luka 18,9–14; Psalam 20,7

Prošle sedmice suočili smo se sa Gospodnjom dijagnozom duhovne bolesti Laodikeje: „Jer govoriš: 'Bogat sam, i obogatio sam se, i ništa ne potrebujem'; a ne znaš da si ti nesrećan, i nevoljan, i siromah, i slijep, i go“ (Otkrivenje 3,17). Jovan, apokaliptični prorok, osudio je problem duhovnog ponosa, koji je ukorenjen u usredsređenosti na „ja“, sa naglaskom na ego. Otrežnjujuća je stvarnost da, odvojeni od Boga, mi ne možemo ništa da učinimo da bismo pobedili sopstveno „ja“. Zato možemo biti zahvalni što je poruka Biblije u potpunosti usmerena na rešavanje ovog problema ega, problema koji se tiče svakoga od nas.

Ove sedmice analiziraćemo greh ponosa kako bismo razumeli njegov mehanizam i shvatili opasnost koju on sa sobom nosi. U tu svrhu, postupićemo u tri koraka:

1. Prvo, pratićemo nastanak oholosti na nebu u vreme kada je Lucifer planirao da preuzme Božje mesto (Isaija 14,13).
2. Zatim ćemo se preseliti na Zemlju i ispitati poduhvat graditelja Vavilonske kule, u vreme kada su planirali da steknu ime za sebe nastojeći da sagrade kulu koja bi dosegla nebo (1. Mojsijeva 11,4).
3. U trećem koraku, proučićemo nekoliko primera ponositosti uporedo sa suprotnim modelima poniznosti: faraon i Mojsije; Navuhodonosor i Danilo; farisej i carinik iz Isusove parabole (Luka 18,9–14). Ovaj treći deo ponudiće uporedno razmišljanje o oholosti i poniznosti, zasnovano na učenju biblijske mudrosti (Priče Solomunove 11,2; Priče Solomunove 27,1.2).

Drugi deo: Komentar

Luciferova oholost. Ključni tekst o Luciferovoj oholosti nalazi se u odeljku Isaija 14,12–15, uklopljen u kontekst Isaijinog proročanstva protiv Vavilona (Isaija 14,3–23). Zanimljivo je primetiti da jezik proročanstva protiv Vavilona/Lucifera u ovom tekstu podseća na jezik apokaliptičke optužbe protiv crkve u Laodikeji. Oba ukora se odnose na tvrdnje šta si „ti [Lucifer/Laodikeja] govorio“ (Isaija 14,13; uporedi sa Otkrivenje 3,17). Kao i u pismu laodikejskoj crkvi, Isaijino proročanstvo protiv Lucifera naglašava perspektivu prvog lica (u ovom slučaju Luciferovu), koja se ponavlja pet puta: „Izaći ću na nebo“; „Podignuću presto svoj“; „Sešću na gori zbornoj“; „Izaći ću u visine“ i „Izjednačiću se s Svevišnjim“. Kao i u pismu laodikejskoj crkvi, Isaijino proročanstvo beleži neočekivani obrt kada predviđa: „A ti se u pakao svrže, u dubinu grobnu“ (Isaija 14,15). U oba proročanstva, nadahnuti pisci opisuju scenario hvalisanja (kroz ponosno „ja“) koji je nedvosmisleno osuđen.

Uzimajući ovo u obzir, sada se okrećemo priči o Luciferovom padu, priči punoj duhovnih pouka, koje ćemo sagledati tačku po tačku:

Luciferovo ime: Luciferov problem je nagovešten i u samom njegovom imenu. Lucifer, izvedeno iz latinskog *lux ferre* („nosilac svetlosti; svetlonoša“), prevod je hebrejskog imena *heylal* („svetlost“), koje priziva uzvik božanskog obožavanja *halelu-jah*. Kao što i

semantika njegovog imena nagoveštava, Luciferova duboka namera (ono što je želeo u svom srcu [Isaija 14,13]) bila je da bude obožavan.

Njegovo uzdizanje: Da bi bio obožavan, Lucifer je želeo da se izdigne sa mesta na kojem je bio na Božje mesto, koje je iznad. Pokret naviše ponavlja se više puta radi naglašavanja. Ključni glagol koji opisuje njegovo kretanje, *'alah* („izaći, uzdići se“), upotrebljen je dvaput – kao prvi i poslednji glagol u nizu radnji: „Izaći ću na nebo“ (Isaija 14,13) i „Izaći ću u visine nad oblake“ (Isaija 14,14). Ovaj pokret naviše odjekuje i u glagolu *'arim* („uzvisiću“), koji doslovno znači „poneti naviše“, a odnosi se na Luciferov presto. Lucifer je smelo nameravao da svoj presto podigne „iznad zvezda Božjih“, tj. iznad najviših zvezda.

Željeno mesto odredišta: Lucifer je ciljao na „goru zbornu (sabornu goru)“. Paralelni odlomak u Knjizi proroka Jezekilja (Jezekilj 28,16) govori o svetoj „gori Božjoj“, mestu Božjeg hrama gde se Božji narod okuplja radi bogoslužjenja. Isaija 14,13 precizira da se to mesto nalazi „na krajnjem severu“ (superlativ za najviše mesto, samo Božje prebivalište, gde se Bogu klanja na nebu). Isti izraz koristi se i u 48. Psalmu za označavanje mesta hrama (Psalam 48,2).

Duboka namera: Odlomak se završava razotkrivanjem Luciferove prave namere: „Izjednačiću se s Višnjim“ (Isaija 14,14). To su njegove poslednje zabeležene reči u ovom odlomku. Priča otkriva drsku bogohulnost ponosa u svoj njegovoj oholosti – postati kao Bog. Zaključak nas upozorava na ishod: ponos koji teži da uzurpira najviše mesto na nebu, mesto samoga Boga, završiče time što će svog nosioca učiniti „nesrećnim, i nevoljnim, i siromahom, i slepim, i golim“ (Otkrivenje 3,17), u „dubini grobnoj“ (Isaija 14,15).

Oholost Vavilona. Jezik kojim se opisuje rad graditelja Vavilona odjekuje jezikom iz izveštaja o Stvaranju, jasno ukazujući na njihovu nameru da zamene Tvorca i da sebe poistovete sa Njim. Ta namera se naslućuje već u prethodnom poglavlju, u tabeli naroda, gde se Nimrodovo osnivanje Vavilona uvodi tehničkom rečju *re'shit* („prvo“ ili „početak“, 1. Mojsijeva 10,12), istom onom rečju kojom započinje Božje delo stvaranja (1. Mojsijeva 1,1).

Kao i Lucifer, i graditelji Vavilonske kule želeli su da zauzmu Božje mesto. Božja reč *wayyomer Elohim* („I reče Bog“), koja određuje ritam stvaranja, ovde se koristi sa graditeljima kao subjektima: *wayy'omeru* („i rekoše oni“ – 1. Mojsijeva 11,3,4). Božansko ispunjenje stvaranja *wayehi* („i bi“ – 1. Mojsijeva 1,3) sada opisuje dostignuće Vavilona *wattehi* („I bjehu im“ – 1. Mojsijeva 11,3). Isti izraz se koristi za Božje unutrašnje promišljanje pri stvaranju čoveka – *na'aseh* („da načinimo“ – 1. Mojsijeva 1,26) – pojavljuje se četiri puta u vezi sa graditeljima Vavilonske kule: „Hajde da pravimo ploče“ (1. Mojsijeva 11,3); „i da ih u vatri pečemo“ (1. Mojsijeva 11,3); „da sazidamo“ (1. Mojsijeva 11,4) i „da načinimo“ (1. Mojsijeva 11,4). Njihova namera – „da steknemo sebi ime“ (1. Mojsijeva 11,4) – predstavlja uzurpacija Božjeg prava, jer jedino Bog može da učini nečije ime velikim („i ime tvoje proslaviću“ – 1. Mojsijeva 12,2) i da stekne ime za Sebe (Isaija 63,12.14; Jeremija 32,20).

Dakle, graditelji Vavilona su imali istu ambiciju kao i Lucifer. Poput Lucifera pre njih, i graditelji Vavilona su želeli da se uzdignu do Božjeg mesta, do „vrata Božjih“ (*Bab-El*). Priča se završava ironičnom igrom reči: *Bab-El* („vrata Božja“) – ime drskog poduhvata – vodi u *balal*, „zbrku“ (1. Mojsijeva 11,9).

Oholi i ponizni. Biblija ne sadrži neki apstraktni esej o oholosti i poniznosti. Vrline i mane najbolje se razumevaju kroz delovanje pojedinaca u toku događaja. Tako Biblija prenosi pouku o oholosti i poniznosti putem isticanja kontrasta između poniznih i oholih ljudi, recimo: Kain i Avelj; Jakov i Isav; Josif i njegova braća; faraon i Mojsije;

Danilo i Navuhodonosor. U ovoj pouci iznosi se samo kontrast između faraona i Mojsija.

Faraon nasuprot Mojsiju. Na početku Druge knjige Mojsijeve, obojica su suočeni sa Božjim prisustvom, ali reaguju različito. Mojsije odgovara Bogu postavljajući dva pitanja. Prvo se odnosi na njega samog: „Ko sam ja?“ (2. Mojsijeva 3,11). Mojsije se oseća beznačajnim pred Bogom i nesposobnim da izvrši misiju na koju je pozvan. Drugo pitanje odnosi se na samoga Boga – Mojsije želi da Ga upozna (2. Mojsijeva 3,13) kako bi mogao da uđe u odnos sa Njim.

Faraon, s druge strane, kada čuje o Bogu, negira Njegovo postojanje. Za razliku od Mojsija, on odbija da Ga upozna (2. Mojsijeva 5,2). Faraon ne može da prizna postojanje Boga zato što sebe smatra bogom. Zato odbija da čuje za drugog Boga. On preokreće Božju zapovest da pusti Izraelce da svetkuju subotu (2. Mojsijeva 5,6–9) i, umesto toga, natovari im na pleća još više posla. Dok je Gospod poznavao Mojsija „licem k licu“ (5. Mojsijeva 34,10), faraon je uporno odbijao da se ponizi pred Njim (2. Mojsijeva 10,3). Mojsije je zapamćen kao najponizniji čovek na Zemlji (4. Mojsijeva 12,3), a faraon kao najohliji (2. Mojsijeva 7–10; uporedi sa Nemija 9,10).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja 1: Kako da umremo sebi? Jednako je važno pitanje: kako da zadržimo ponizan duh u službi našem Tvorcu? Da bismo dublje istražili odgovore na ovu temu, pročitajte sledeće razmišljanje i razgovarajte sa svojim razredom o pitanjima koja slede:

Za razmišljanje: Gospod obdaruje svakog od nas darovima, kako duhovnim, tako i prirodnim, da bi blagoslovio Svoju crkvu. Ovi darovi mogu uključivati pevanje, propovedanje, poučavanje, pomaganje, gostoljubivost, evangeliziranje, pričanje priča itd. Nažalost, veoma je lako izgubiti iz vida Darodavca i uzvisiti ljudsko oruđe.

1. Šta je to što možete da uradite da biste sebi pomogli da ostanete ponizni dok služite Gospodu darovima koje vam je On dao da biste Ga proslavljali?
2. Koje su opasnosti oholosti i samouzdizanja?
3. Zašto je poniznost toliko važna kada služimo Gospodu?
4. Razgovarajte o svojim odgovorima na prethodna pitanja u svetlu Pavlovog priznanja: „Svaki dan umirem“ (1. Korinćanima 15,31). Kako nam Pavle predlaže da postignemo ovu „smrt“? Zašto je ova „smrt“ ključna za poniznost i uspešnu službu Gospodu?

Savet za učitelja 2: Podelite razred u male grupe i svakoj grupi dodelite jedan od sledećih kontrasta oholosti i poniznosti: Kain i Avelj; Avram i Lot; Jakov i Isav; Josif i njegova braća; Navuhodonosor i Danilo. Dajte svakoj grupi vremena da istraži kontraste i pripremi kratku prezentaciju o rezultatima svog proučavanja. Pozovite ih da podele svoje ideje sa razredom.

Kain nasuprot Avelju (1. Mojsijeva 4): Uporedite značenje imena Kaina i Avelja, njihov izbor žrtve, kao i dijalog između njih.

Avram nasuprot Lotu (1. Mojsijeva 13): Razmotrite njihove stavove prilikom biranja zemlje.

Isak nasuprot Ismailu (1. Mojsijeva 18): Uporedite slučajeve smejanja u tom izveštaju. Kasnije, razmotrite Isakovu spremnost da bude prinesen na žrtvu (1. Mojsijeva 22).

Jakov nasuprot Isavu (1. Mojsijeva 27): Uporedite stavove braće prema prvenaštvu i njihov kasniji susret u odeljku 1. Mojsijeva 33.

Josif nasuprot njegovoj braći (1. Mojsijeva 37): Uporedite reakciju Josifove braće na njegove snove sa njihovim kasnijim strahom od osвете (1. Mojsijeva 50).

Navuhodonosor nasuprot Danilu (Danilo 1; Danilo 3; Danilo 4): Razmislite o blagoj poniznosti Danila pred carevom zapovešću i uporedite to sa Navuhodonosorovim pokušajem da sebi prisvoji Božju vrhovnost (Danilo 3), nasuprot njegovom iskustvu krajnjeg poniženja (Danilo 4).